

Aan Vaste commissie voor landbouw, natuur en voedselkwaliteit
Inv@tweedekamer.nl

Cc statengriffie@drentsparlement.nl
griffie@gemeentewesterveld.nl

Onderwerp
Integrale aanpak intensieve teelten nabij Natura 2000-gebieden is vereist.

Dwingeloo, 3 juni 2020

Geachte commissie,

zoals u waarschijnlijk reeds via de pers heeft vernomen zijn door het burgerinitiatief Meten=Weten (M=W) metingen gedaan aan pesticiden in de Natura 2000-gebieden in de gemeente Westerveld waarbij tot op 4 km van de randen pesticiden zijn aangetroffen. Dit toont aan dat deze pesticiden tot ver in de natuurgebieden doordringen. M=W ziet een correlatie met de reeds eerder geconstateerde achteruitgang van insecten.

M=W maakt zich zorgen over de stapeling van invloeden van de uitbreidende intensieve sierteelten in Westerveld op de natuur. Ten behoeve van deze teelten worden permanent grasland en andere voorheen extensief gebruikte akkers gedraineerd, waterwinputten geslagen en vinden intensieve transportbewegingen en landbewerkingen plaats hetgeen gepaard gaat met verdroging, stikstofuitstoot en ruim gebruik van vele pesticiden.

Bij onze overheden vinden we geen gehoor. De regering doet te weinig tegen de stikstof-emissies en laat het gebruik van gevaarlijke pesticiden toe. De provincie doet niets tegen de verdroging en negeert de Wet natuurbescherming. De gemeente weigert de door de minister geopperde RO-maatregelen te nemen.

De stapeling van effecten van stikstof, verdroging en vergiftiging versterkt de reeds bestaande bedreiging van onze Natura 2000-gebieden. Deze gecombineerde gevolgen blijven veelal buiten beschouwing.

*** Wij, burgers van Westerveld, verzoeken daarom de Tweede Kamer bij de regering aan te dringen op een integrale aanpak van de Natura-2000 problematiek als gevolg van sierteelten. Westerveld is geschikt voor een pilotproject gericht op deze integrale aanpak.**

Meten=Weten

De Vereniging Meten=Weten is een burgerinitiatief van inwoners van de gemeente Westerveld in Drenthe die zich zorgen maken over de gevolgen voor omwonenden en natuur van het pesticiden-gebruik bij de almaar uitbreidende en intensiverende sierteelten, vooral van pioenrozen en lelies, in onze leefomgeving. In uw kamer is hieraan reeds meerdere malen aandacht besteed (kamerstukken 27 858).

Naast drift een ander type verspreiding door vervluchtiging

Nadat in 2018 in onze directe en privé leefomgeving nabij sierteelten de aanwezigheid van 57 gifstoffen is aangetoond, zijn in 2019, in samenwerking met Natuurmonumenten en Drents Landschap, 17 gewasmonsters en 6 mestmonsters genomen tot 4 kilometer ver onze drie Natura 2000-gebieden in. Onze verwachting was een gradiënt tot nul aan te treffen. Voor 22 pesticiden is geen gradiënt gevonden. Tot op de meest verre locaties zijn (tot 15) middelen gevonden. Zie ook bijgaand Persbericht van Natuurmonumenten.

De resultaten geven reden voor zorg. Deze verspreiding van pesticiden kan niet meer het gevolg zijn van drift. Zoals in het Onderzoek Bestrijdingsmiddelen Omwonenden (OBO) reeds is aangetoond spelen ook verdamping en hechten aan stofdeeltjes een rol in de verspreiding. Dit geeft tevens aan dat het enige huidige beleid, kortweg drift beperkende maatregelen, voor vele stoffen niet effectief is.

Deze meetresultaten zijn wederom een noviteit. Kennelijk is M=W de enige die in situ de aanwezige pesticiden daadwerkelijk meet. Wij vinden het beschamend dat dit door burgers moet worden gedaan en overheden dit niet doen. Dit roept de vraag op of de overheid het wel wil weten.

* Wij roepen de regering op om structureel metingen te laten doen van pesticiden op plaatsen waar ze niet thuishoren, te weten natuur- en woongebieden, zodat een landelijk beeld kan worden verkregen.

Biodiversiteit

Wij maken ons zorgen over de geconstateerde achteruitgang van insecten zoals deze is vastgesteld in het Dwingelderveld, hetzelfde natuurgebied waar we in 6 monsters 33 waarnemingen van pesticiden deden waaronder 7x insecticide. De insectenstand beschouwen we als een basiskwaliteit van de Natura 2000-gebieden. Met de huidige kennis kan weliswaar geen oorzakelijk verband worden aangetoond met de aanwezigheid van de pesticiden, maar dit ontbreken van kennis is vooral het gevolg van het ontbreken van onderzoek. Bij diverse insectensoorten is reeds aangetoond dat pesticiden bij lage doses gedragsveranderingen veroorzaken en verminderde voortplanting veroorzaakt in volgende generaties.

* Wijzend op het voorzorgbeginsel uit de Habitatrictlijn mag het gebrek aan bewijs geen excuus zijn om de toelating van vluchtige pesticiden voort te zetten. Wij zijn van mening dat op basis van artikel 6.2 van de Habitatrictlijn hier wettelijke actie van de overheid is vereist.

Verdroging

M=W maakt zich zorgen over de combinatie van effecten van de al maar uitbreidende intensieve sierteelten. M=W ziet dat permanent grasland wordt gescheurd en net als extensief gebruikt bouwland (beide vaak met nog enige natuurwaarde) flink onder handen worden genomen, namelijk: aanleg van drainage (zelfs op goed doorlatende esgronden), slaan van grondwaterwinputten, uitvoeren van jaarlijks ca. 30 landbewerkingen die gepaard gaan met ruim gebruik van pesticiden en stikstofuitstoot.

Het gecombineerde gevolg van drainage en gebruik van grondwater voor de beregening is dat het grondwaterpeil wordt verlaagd en dit grondwaterpeil niet kan herstellen doordat regenwater door de drainage oppervlakkig versneld wordt afgevoerd. Wanneer de percelen in of nabij de Natura 2000-gebieden liggen verergert dit effect de reeds bestaande verdroging.

Stikstof

Een neveneffect van de intensievere teelten is dat er sprake is van een forse toename van de stikstofdepositie. Bij de beregening staan dagenlang de dieselmotoren die de pompen aandrijven te brullen. Het aantal vervoersbewegingen naar, op en van een sierteeltperceel is een veelvoud van die van andere teelten vooral veroorzaakt door het frequent uitvoeren van bespuitingen; 25x sierteelt t.o.v. 1x mais. De sierteeltbedrijven worden, in tegenstelling tot veebedrijven, in onze ogen onterecht, niet beoordeeld op stikstofemissie.

Geen handhaving

Door Milieudefensie alsmede door particuliere eigenaren van natuurgebieden zijn diverse handhavingsverzoeken aan de provincie gericht omdat nieuwe sierteeltactiviteiten werden uitgevoerd zonder passende beoordelingen en vergunningen inzake de Wet natuurbescherming. De provincie Drenthe handhaaft niet of in zeer geringe mate, zich beroepend op een overeenkomst met onder ander de LTO. Een tweetal beroepen zijn in behandeling bij de rechtbank Noord Nederland. Een principiële uitspraak is dringend gewenst, maar stuit op een overvolle agenda van de rechtbank.

Wij zijn van mening dat op basis van zowel artikel 6.2 als 6.3 van de Habitatrictlijn hier wettelijke actie van de overheid is vereist.

Gemeente Westerveld

De gemeente Westerveld weigert om RO-maatregelen in het bestemmingsplan buitengebied op te nemen om natuur en omwonenden tegen de effecten van sierteelten te beschermen. Alle bestemmingsplannen buitengebied van na de gemeentelijke herindeling van 1998 zijn door de Afdeling bestuursrechtspraak vernietigd en ook nu loopt er weer een beroep tegen het laatste bestemmingsplan buitengebied (2018).

De gemeente Westerveld is een overeenkomst aangegaan met agrariërs waarbij georganiseerde burgers zoals M=W van overleg zijn uitgesloten (zie ook Kamervragen Bromet). In deze overeenkomst is aan de agrariërs een verruimde mogelijkheid gegeven bespuitingen uit te voeren. Aangezien onze leden, alsmede de natuurgebieden, hierdoor worden benadeeld is tegen deze overeenkomst beroep aangetekend bij de rechtbank Noord-Nederland.

Pilot

In eerdere contacten van M=W met uw kamer stond de overlast die omwonenden van deze sierteelten ondervinden centraal. Er zou een pilot plaatsvinden om dit te verbeteren.

Weliswaar circuleert een anonieme startnotitie van 23 januari 2020 om deze pilot op te starten, maar M=W heeft nog niets van onze overheden vernomen.

Slot

Deze brief richt zich vooral op onze zorgen voor de Natura 2000-gebieden in onze gemeente.

De stapeling van stikstof, verdroging en vergiftiging tasten de basiswaarden van onze Natura 2000 aan.

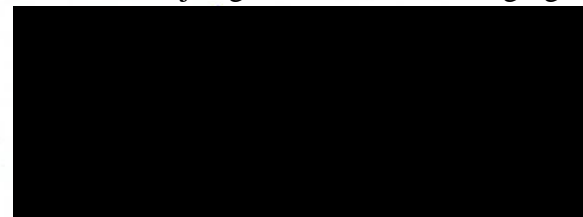
De regering doet te weinig tegen stikstofemissies en laat het gebruik van gevaarlijke pesticiden toe, de provincie doet niets tegen de verdroging en de gemeente weigert maatregelen te nemen in de ruimtelijke ordening voor zowel omwonenden als de natuur.

M=W verzoekt de Tweede kamer bij de regering aan te dringen op een integrale aanpak van de Natura-2000 problematiek door sierteelten.

Westerveld is geschikt voor een pilotproject voor de integrale aanpak van Natura 2000-gebieden.

M=W is gaarne bereid hieraan medewerking te verlenen.

Met vriendelijke groet, namens Vereniging Meten=Weten,

Henk Baptist

Voor reacties kunt u contact opnemen:

Voor detailvragen is Henk rechtstreeks te bereiken:

Bijlage in deze brief:

Persbericht Natuurmonumenten 3 juni 2020:

“Bestrijdingsmiddelen gevonden midden in de natuur”

waarin een overzicht van de door M=W gevonden stoffen.

Linken naar artikelen in Trouw 3 juni 2020

<https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/landbouwgif-zit-diep-in-de-beschermde-natuur~b044bfb6/>

<https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/boerengif-bereikt-het-hart-van-natuurgebieden~b29fae2b/>

Persbericht Natuurmonumenten 3 juni 2020.

Bestrijdingsmiddelen gevonden midden in de natuur

Bij een onderzoek in de Drentse natuur zijn 31 verschillende bestrijdingsmiddelen, biociden en afbraakproducten gevonden door het burgerinitiatief Meten=Weten. Natuurmonumenten en Het Drentse Landschap zijn geschrokken van deze resultaten. Uitkomst van de metingen in natuurgebieden is dat overal, ongeacht de afstand tot de omliggende landbouwgebieden, een cocktail van bestrijdingsmiddelen is aangetroffen.

< quote Ruud Kreetz gebiedsmanager in Drenthe van Natuurmonumenten > *“Deze stoffen horen niet in de natuur en het is verontrustend dat er zo veel verschillende middelen zijn aangetroffen. Het is op dit moment onbekend wat de impact daarvan op insecten en het bodemleven is. Dit moet echt verder onderzocht worden”*

Oproep aan minister Schouten

De besmetting van natuurgebieden is uiterst zorgwekkend en roept veel vragen op. Het onderzoek hiernaar moet niet enkel de verantwoordelijkheid zijn van natuurorganisaties en betrokken burgers. Natuurmonumenten, Drents Landschap en Meten=Weten (?) vragen minister Schouten met klem om hier diepgaand onderzoek naar te laten uitvoeren.

Bestrijdingsmiddelen

Bestrijdingsmiddelen worden niet gebruikt in natuurbeheer. Bestrijdingsmiddelen zijn, in de landbouw, gericht op het doden van o.a. insecten, planten en schimmels. Het beheer van natuurgebieden is juist gericht op het beschermen van kwetsbare planten en dieren. De gebieden waar de middelen nu zijn gevonden zijn al tientallen jaren in beheer als natuur. De stoffen moeten dus vanuit omliggende gebieden in de natuur terecht zijn gekomen. Onafhankelijke wetenschappers, eco-toxicologen van de Vrije Universiteit en de Universiteit Leiden, bevestigen de zorgen van de drie natuurorganisaties over de aanwezigheid van deze stoffen.

<quote Kees van Gestel, hoogleraar toxicologie aan de Vrije Universiteit > *„We moeten echt veel meer onderzoek doen naar het effect van de cocktail aan bestrijdingsmiddelen waaraan organismen in de natuur worden blootgesteld”*,

Onderzoek

In september 2019 zijn door Meten=Weten op 17 verschillende plekken in natuurgebieden monsters genomen van planten en op 6 plekken in mest (schaap en rund). De monsters zijn, volgend aan de heersende windrichting, genomen vanaf de rand van het natuurgebied richting de kern van dat gebied. Dit in de vooronderstelling dat er met het vergroten van de afstand tot landbouwgebieden (soms meer dan 4 km) een afname zichtbaar zou zijn van de concentratie en hoeveelheid aangetroffen middelen. Dat blijkt niet het geval.

Daarmee lijkt het er op dat deze bestrijdingsmiddelen dusdanig vluchtig en mobiel zijn dat ze zich over grote afstand verplaatsen en ook midden in de natuur terecht komen.

In totaal gaat het om 31 verschillende middelen waarvan maximaal 15 per monster.

Meten = Weten

De onderzoekers van Meten=Weten, verontruste burgers, doen iets unieks. In plaats van uit te gaan van de gangbare rekenmodellen nemen zij monsters in het veld om de daadwerkelijke aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen te meten. In 2018 deden ze dat in hun eigen woonomgeving, moestuinen en groenstroken. Ze vonden daarbij maar liefst 58 verschillende bestrijdingsmiddelen. In september 2019 namen ze in samenwerking met Natuurmonumenten en Het Drentse Landschap monsters in de natuur. De natuurgebieden die zijn bemonsterd liggen, op één na, allen binnen Natura 2000 gebieden of een Nationaal Park en zijn al decennia in beheer als natuurgebied.

Geschrokken beheerder Natuurmonumenten

Ruud Kreetz, de gebiedsmanager van Natuurmonumenten in Drenthe reageert geschrokken. *“Het is beangstigend te zien dat er midden in onze natuur een cocktail van bestrijdingsmiddelen wordt gevonden. Die stoffen horen daar niet. We kennen allemaal de feiten over de insectensterfte en hier in het Dwingelderveld hebben we dat, door langlopend onderzoek aan loopkevers, zelf kunnen vaststellen. De afname bedraagt bijna 80%. Wat precies de reden van die achteruitgang is, is niet duidelijk, maar ik schrik als ik zie dat sommige bestrijdingsmiddelen zich over grote afstand verplaatsen en zich door een buffer van bos niet laten tegenhouden. Wij voelen ons onmachtig, want we kunnen er in ons beheer niks tegen doen.*”

Zie voor BIJLAGE

“Aangetroffen 31 bestrijdingsmiddelen, biociden en afbraakproducten (metaboliëten), in wisselende combinaties en concentraties.”

de volgende bladzijde

Monsters zijn genomen in het: Dwingelderveld, Holtingerveld, Leggelderveld en het Wapserveld, het Doldersummerveld, Uffelter Binnenveld, Drouwenerzand en de Gasterse Duinen.

Bijlage: De aangetroffen 31 bestrijdingsmiddelen, biociden en afbraakproducten (metabolieten), in wisselende combinaties en concentraties zijn:

<i>Naam van bestrijdingsmiddel</i>	<i>Werking van bestrijdingsmiddel</i>	<i>Status in Nederland (Ctgb)</i>
6-Benzyladenine	Plantengroei regulator	toegelaten
Aclonifen	Herbicide	toegelaten
Antraquinon	Vogelafweermiddel	geen toelating
Boscalid	Fungicide	toegelaten
Chloorprofam	Herbicide/Kiem remmend middel	Geen toelating (opgebruiktermijn 8 oktober 2020)
Chloridazon	Herbicide	geen toelating (opgebruiktermijn 1 juni 2020)
Clothianidin	Insecticide	Toegelaten als biocide
Deet	Insecticide (biocide)	toelating als biocide
Difenoconazool	Fungicide	toegelaten
Difenyl	Fungicide	geen toelating
Difenylamine	Insecticide/Fungicide/Planten-groei regulator (Conservering fruit)	geen toelating
Epoxiconazool	Fungicide	geen toelating (opgebruik termijn NL tot 31 juli 2021)
Etofenprox	Insecticide	geen toelating in NL (wel in Duitsland)
Fenpropimorf	Fungicide	geen toelating
Fenylfenol-2	Fungicide	Toegelaten als biocide
Fluopyram	Fungicide	Toegelaten
Fluroxypyr	Herbicide	Geen toelating
Fthalimide	Metaboliët van fungicide folpet	folpet is toegelaten
Heptenofos	Insecticide	geen toelating
Metoprothryn	Herbicide	geen toelating
Pencycuron	Fungicide	toegelaten
Pendimethalin	Herbicide	toegelaten
Permethrin-Cis	Insecticide (biocide)	permethrin (mengsel van cis en trans) is toegelaten als biocide
Permethrin-Trans	Insecticide (biocide)	
Prosulfocarb	Herbicide	toegelaten
Prothioconazool-Desthio	Metaboliët van fungicide	prothioconazool is toegelaten
Pyrimethanil	Fungicide	toegelaten
Tebuconazool	Fungicide	toegelaten
Terbuthylazin	Herbicide	toegelaten
Terbutylazine-Desethyl	Metaboliët van herbicide	
Triflumizole-FM-6-1 1	Metaboliët van fungicide	Geen toelating (opgebruiktermijn 31.12.2020)

Van de 31 gevonden bestrijdingsmiddelen zijn er 20 toegelaten voor gebruik.